

"Een visie op toetsbeleid en schoolexaminering"

Aanleiding voor het ontwikkelen van een visie op toetsing en schoolexaminering.

Visieontwikkeling is een van de negen actielijnen die de VO-raad heeft opgesteld ter versterking van de kwaliteitsborging schoolexaminering.

Een aantal zaken rondom schoolexaminering zijn landelijk geregeld, zoals de examenprogramma's en het eindexamenbesluit. Naast deze globale voorschriften is er feitelijk rond schoolexaminering niet veel voorgeschreven: een school kan daardoor veel eigen keuzes maken en de inhoud en vorm van het schoolexamen aanpassen naar wat past bij de eigen school. Dit maakt het essentieel voor scholen om – als eerste stap – een goede eigen visie op toetsing en schoolexaminering te ontwikkelen, die als basis kan dienen voor het vormgeven van het schoolexamen en de organisatie hiervan binnen de school, en waarmee de kwaliteit van de schoolexaminering wordt geborgd.

In het kader van de kwaliteit nemen wij als school ook de toetsing die niet meetelt voor de examinering (SE) hierin mee zoals zgn. Hersteltoetsen. Een herstelopdracht geldt voor een Toets/opdracht die niet meetelt voor het SE en is bedoeld voor die onderdelen die de leerling nog niet beheerst.

De opdracht:

Elke school ontwikkelt in samenhang met de onderwijskundige visie een visie op toetsing en examinering. De visie gaat over de bij de school passende kijk op schoolexaminering en over de borging van de kwaliteit, waaronder de procesmatige kwaliteit. De school neemt dit op in het schoolplan of een ander geëigend document zoals het strategisch beleidsplan.

In deze notitie wordt een aantal zaken besproken die we als standaard gebruiken, maar waarvan we vinden dat deze vastgesteld moeten worden. Daarnaast willen we onze kwaliteit van toetsen beter borgen.

Deze kwaliteitsstandaard toetsbeleid bestaat uit drie onderdelen:

A. Gemeenschappelijke afspraken ten aanzien van toetsen

B. De kwaliteitsstandaard voor het schooexamen (SE)

C. De kwaliteitsstandaard van het PTA

A. GEMEENSCHAPPELIJKE AFSPRAKEN TEN AANZIEN VAN TOETSEN (HERKANSINGSREGELING)

Leerlingen worden tijdens hun gehele schoolloopbaan getoetst. Op basis van de resultaten van deze toetsen worden belangrijke beslissingen genomen. Er moet duidelijk zijn wat er nu precies getoetst wordt, hoe er gemeten wordt en welke weging de beoordeling van de toets zal hebben.

Afspraken:

- In het vakwerkplan van de sectie zijn de procedures voor het tot stand komen van toetsen en de normering beschreven. (opdracht sectie: hoofdstuk toevoegen in het vakwerkplan)
- Een toets mag alleen de behandelde lesstof bevatten en dient minimaal vijf schooldagen tevoren te worden opgegeven. Er dient een redelijke verhouding te bestaan tussen de leerstof en de toets. De vorm van de toets moet tevoren duidelijk zijn.
De docent moet de uitslag van een toets of overhoring binnen tien schooldagen bekend maken, tenzij met de leerlingen anders is afgesproken. Als de toets in een toetsweek is gemaakt, moet de uitslag van de toets of overhoring binnen tien schooldagen bekend worden gemaakt. Een toets wordt altijd na besproken in de les. De normen van een beoordeling van een toetsing worden door de docent van tevoren meegedeeld en zonodig toegelicht. Indien mogelijk wordt op de toets de normering/puntenverdeling aangegeven. De normering kan achteraf alleen worden bijgesteld ten gunste van de leerling (zie leerlingenstatuut)
- Voor de leerlingen met een beperking, geldt dat zij recht hebben op de faciliteiten zoals die zijn beschreven in het protocol dyslexie. [Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte](#)
- Er is een toetsplan per leerjaar en vak, waarin staat welke toetsen op welk moment afgenomen worden (actie secties: leerjaar 1 en 2: gereed in 23-24/ leerjaar 3 en hoger gereed in 22-23 (HWG/GRS zorgen voor sjablonen).
De toetsen met weging staan in SOMtoday .NB Leerlingen volgen in leerjaar 1 en 2 een persoonlijke route en dat betekent dat zij een summatieve toets op een verschillend moment kunnen maken; dit ter beoordeling aan de vakdocent.
- Voor een 1-uurs vak tenminste 1 summatieve toets per periode, voor een 2-uurs vak of meer tenminste 2 summatieve toetsen. Hier kan alleen worden afgeweken met gegronde reden dit ter beoordeling aan de netwerkcoördinator onderwijs.
- De toetskwaliteit en de normering wordt bewaakt door de sectie.
  - Elke (nieuwe) toets wordt vooraf besproken met ten minste één sectie genoot;
  - De normering wordt van tevoren vastgesteld door de vakdocent. Bij parallelklassen geldt dezelfde normering;
  - Elke toets wordt met de klas/leerling door de docent na besproken.
- Er vindt jaarlijks een evaluatie van de toetsen plaats per leerjaar en afdeling door (leden van) de sectie.
- De verantwoordelijkheid voor het inhalen van een gemiste toets en/of het niet op tijd inleveren van een verslag ligt bij de leerling. De leerling maakt hiervoor een afspraak met de docent. Nadat de afspraak is gemaakt, wordt de toets in principe binnen 10 werkdagen ingehaald, of het verslag ingeleverd. De docent checkt of leerlingen afspraken maken en onderneemt daar waar nodig actie om zelf de afspraken met de leerling te maken.
- In Somtoday worden alleen behaalde resultaten ingevuld. Het invoeren van het cijfer 1 is niet toegestaan. Alleen bij fraude wordt het cijfer 1 toegekend (na overleg met de coördinator onderwijs). Een toets die nog ingehaald moet worden wordt door de docent voorzien van een *; indien de toets niet hoeft te worden ingehaald volstaat het wanneer de docent die aangeeft met 'vr.' (=vrijstelling)
- Als een toets komt te vervallen doordat de les niet doorgaat, dan plant de docent een nieuwe afspraak en zorgt dat de klas daarvan op de hoogte is.
- Het rapportcijfer van het eindrapport leerjaar 1 en hoger is het voortschrijdende gemiddelde van alle tot dan toe behaalde cijfers, waarbij de bijbehorende wegingsfactoren.
- In leerjaar 1, 2 en 3 wordt ook gebruik gemaakt van CITO-toetsen voor rekenen, taal, Engels en wiskunde.

B. DE KWALITEITSSTANDAARD VOOR HET SCHOOLEXAMEN (SE)

Wij moeten ons kunnen verantwoorden over de kwaliteit van ons onderwijs en de wijze waarop we deze kwaliteit bewaken en verbeteren. Deze verantwoording moet niet alleen extern gericht zijn (leerling, ouders en inspectie) maar ook intern (sectie, team, netwerk, directie).

Kwaliteitsfactoren

Hieronder volgen de kwaliteitsfactoren die we als school hanteren bij het vaststellen en bewaken van de kwaliteit.

Visie op schoolexamens

Als school waarborgen wij de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten. Wij willen voldoen aan de standaard die door de overheid is bepaald: het verschil tussen het cijfer van het SE en het CE moet kleiner zijn dan 0,5 punt, gemeten over 3 jaren. Voor de vorm en uitvoering van de schoolexamens richten secties zich op de bestaande examenprogramma's. Binnen de examenprogramma's is er ruimte voor eigen invulling. Belangrijk is onder andere om een evenwichtige verdeling te hebben van de onderdelen uit het examenprogramma.

Sluitende regels en procedures bij de schoolexamens

We zorgen er gezamenlijk voor dat we aan onze 'Kwaliteitsstandaard SE' en 'Kwaliteitsstandaard PTA deel I en II' (zie bijlage 1 en 2) voldoen.

Interne evaluatie schoolexamens

Vakgroepen evalueren jaarlijks de schoolexamens (m.b.v. de uitkomsten van de checklists en WOLF in relatie tot voorgaande jaren) deze evaluatie en de daaruit volgende actiepunten maken onderdeel uit van het vakwerkplan;

De directie/coördinator onderwijs bespreekt de evaluatie met (een deel van) de sectie.

Van evaluatie naar actie(s) (PDCA-cyclus)

- De directie zorgt ervoor dat de afspraken worden nageleefd;
- De directie bespreekt met de sectie de voornemens voor het volgende schooljaar;
- De directie ziet erop toe dat plannen vertaald worden in concrete acties;
- De directie is verantwoordelijk voor de vertaling van de evaluatieresultaten naar de visie, regels en procedures;

In bijlage 1 is in de vorm van de kwaliteitsstandaard SE aangegeven waar het schoolexamen aan moet voldoen.

C. DE KWALITEITSSTANDAARD VOOR HET PTA

Wij zijn verplicht jaarlijks een programma van toetsing en afsluiting (PTA) op te stellen en voor 1 oktober van het schooljaar aan de leerlingen uit te reiken. Allereerst informeert het PTA leerlingen, ouders/verzorgers, docenten en directie over de inhoud, vorm, weging e.d. van het schoolexamen.

- Het is belangrijk dat het PTA zo leesbaar en helder mogelijk is.
- In de tweede plaats is het de verantwoording van de school voor de inrichting van het schoolexamen aan de Inspectie.

In bijlage 2 is in de vorm van de kwaliteitsstandaard PTA aangegeven waar het PTA:

- 1) aan moet voldoen (voorgeschreven)
- 2) aan kan voldoen (gewenst)

BIJLAGE 1   KWALITEITSSTANDAARD SE

Procedurele aspecten

- 1 Toetsen worden in intercollegiaal overleg opgesteld.
- 2 Praktische opdrachten en handelingsdelen worden zo mogelijk altijd, maar in ieder geval geregeld onderworpen aan collegiale beoordeling.

- 3 Correctie- en beoordelingsmodellen worden onderworpen aan collegiale beoordeling.
- 4 Toetsvorm en beoordelingscriteria zijn van tevoren aan de kandidaten bekend gemaakt.
- 5 We zorgen ervoor dat kandidaten onder zo gelijkwaardige omstandigheden het SE kunnen afleggen: tijd, plaats, inhoud, vorm.
- 6 Jaarlijks wordt het SE door betrokken docenten geëvalueerd en wordt verantwoording afgelegd aan de directie/coördinator onderwijs. In de evaluatie wordt aandacht besteed aan de manier waarop de toetsen, de beoordeling en de normering tot stand komen en aan de inhoud en de vorm van de schoolexamens in relatie tot het examenprogramma. De evaluatie en de daaruit voortvloeiende doelen maken deel uit van het vakwerkplan.
- 7 De toetsen zijn evenwichtig over de periode verdeeld.
- 8 Alleen in overleg met de examensecretaris mag afgeweken worden van de in het PTA vastgelegde toets momenten (het wijzigingsverzoek wordt voorgelegd aan de inspectie..

Algemene bepalingen

- 9 Het SE voldoet bij elk vak inhoudelijk aan de eisen die aan de leerlingen gesteld dienen te worden.
- 10 Het SE voldoet bij elk vak in zijn vraagstelling aan de eisen die aan de leerlingen gesteld dienen te worden.
- 11 De toetsvormen in het SE zijn bij elk vak geschikt om de beoogde leerdoelen te meten.
- 12 De uitvoering van het SE voldoet bij elk vak aan criteria van zorgvuldigheid.
- 13 De leerling wordt beoordeeld op het niveau dat passend is voor leerlingen van de betreffende schoolsoort.
- 14 De beoordelingscriteria en de normering zijn inzichtelijk voor leerlingen.

Inhoudelijke aspecten

- 15 Bij elk vak worden tenminste die inhoudelijke eindtermen uit de examenprogramma's in het schoolexamen getoetst die niet centraal geëxamineerd worden.
- 16 Bij elk vak worden alle vaardigheidsdomeinen uit de examenprogramma's getoetst in het SE.
- 17 Bij elk vak wegen alle vaardigheidsdomeinen mee in de bepaling van het eindcijfer voor het SE.
- 18 Opgaven in toetsen, repetities, praktische opdrachten en andere toetsvormen hebben betrekking op de in het PTA opgenomen (school)examenstof.
- 19 Opgaven in toetsen, praktische opdrachten en andere andere toetsvormen zijn representatief voor de in het PTA opgenomen (school-)examenstof.
- 20 Opgaven en vragen richten zich (afhankelijk van de schoolsoort) op evenwichtige wijze op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en analyse, ook bij mondelinge schoolexamens.

Toetsvormaspecten

- 21 Bij elk vak zijn de toetsvormen in het SE passend om de inhoudelijke domeinen adequaat te toetsen.
- 22 Bij elk vak zijn de toetsvormen in het SE passend om de vaardigheidsdomeinen adequaat te toetsen.
- 23 Bij elk vak zijn de leerlingen in staat gesteld te oefenen met de wijze van toetsen.

Correctie, beoordeling en normering

- 24 Correctie en beoordeling van gemaakt werk vinden plaats m.b.v. een correctie- of beoordelingsmodel
- 25 Het beoordelingsmodel is voorafgaand aan het afnemen van de toets opgesteld. Bij het inleveren van verslagen/werkstukken is de leerling op de hoogte van het gebruik van de plagiaatcontrole van SOM.

Toetstechnische aspecten

- 26 Het taalgebruik in vragen en opgaven ligt op de vereiste referentieniveaus.
- 27 Het taalgebruik is helder, eenduidig, correct.
- 28 De eventuele inleiding is helder, bondig en ter zake.
- 29 De lay-out is helder.
- 30 Het is duidelijk voor de kandidaten hoe uitvoerig het antwoord geacht wordt te zijn.
- 31 De zwaarte van elk item (hoe zwaar weegt een vraag of opgave mee in de beoordeling) is aangegeven bij de opgaven.
- 32 De toets is binnen de toegemeten tijd te maken, inclusief de mogelijkheid de gegeven antwoorden nog eens door te lopen.

Mondelinge schoolexamens

- 33 Bij mondelinge schoolexamens wordt het examen vastgelegd via een protocol.
- 34 De beoordelingscriteria van mondelinge schoolexamens zijn (vooraf) inzichtelijk voor de kandidaat.

Praktische schoolexamens

- 35 Alle benodigde middelen en materialen zijn voor aanvang van de praktische toets aanwezig in de toetsruimte. Zij functioneren naar behoren en voldoen aan de veiligheidsvoorschriften. De benodigde opstellingen staan klaar.
- 36 Materialen en middelen die niet gebruikt mogen worden bij de toets zijn ook niet toegankelijk of bereikbaar voor de kandidaten.
- 37 Taken en verantwoordelijkheden van de bij het toezicht betrokken medewerkers zijn vastgelegd en bekend bij de betrokkenen.
- 38 Er zijn voldoende medewerkers voor toezicht, eventuele beoordeling en eventueel interveniëren bij onverwachte situaties.
- 39 De beoordelingscriteria van praktische schoolexamens zijn vooraf inzichtelijk voor de kandidaat.
- 40 Het beoordelingsmodel houdt rekening met een evenwichtige verdeling tussen procesbeoordeling en resultaatbeoordeling.
- 41 Er is in voorzien dat kandidaten tijdens een praktische toets elkaar niet storen als zij tijdens de toets met verschillende activiteiten bezig (moeten) zijn.
- 42 Er is in voorzien dat kandidaten elkaars resultaten niet kunnen beïnvloeden als gevolg van het waarnemen van elkaars activiteiten.
- 43 Kandidaten hebben voldoende tijd voor het afronden van de toets.
- 44 Bij langdurige praktische toetsen worden regelmatig signalen gegeven over de beschikbare tijd.
- 45 Er is bij langdurige praktische toetsen voorzien in voldoende pauzes.

Digitale schoolexamens

- 46 Alle benodigde materialen en middelen zijn voor aanvang van de praktische toets aanwezig in de toetsruimte, naar behoren functioneren, en dat de eventuele benodigde opstellingen klaar staan.
- 47 Er is in voorzien dat materialen, middelen, bestanden en programma's die niet gebruikt mogen worden bij de toets, ook niet toegankelijk of bereikbaar zijn voor kandidaten.

48 Taken en verantwoordelijkheden van de bij het toezicht betrokken medewerkers zijn vastgelegd en bekend bij de betrokkenen.

49 Er zijn voldoende medewerkers voor toezicht, eventuele beoordeling en eventueel interveniëren bij onverwachte situaties.

BIJLAGE 2 KWALITEITSSTANDAARD PTA
(Bron: VO-raad)

Checklist Programma van toetsing en afsluiting			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
	<i>Proedurele aspecten</i>		
1	Het programma van toetsing en afsluiting is vastgesteld door het bevoegd gezag en ter instemming voorgelegd aan de medezeggenschapsraad	O	
2	Het programma van toetsing en afsluiting is voor 1 oktober aan de inspectie toegezonden	O	
3	Het programma van toetsing en afsluiting is voor 1 oktober aan de kandidaten verstrekt	O	
4	Door of vanwege de directeur is nagegaan of het programma van toetsing en afsluiting per vak voldoet aan de eisen gesteld in het examenprogramma wat betreft inhoud en vaardigheden	O	
	<i>Reikwijdte</i>		
5	In het programma van toetsing en afsluiting is opgenomen voor welke kandidaten (afdeling, cohort, leerjaar) het bepaalde van toepassing is	O	
6	In het programma van toetsing en afsluiting is opgenomen voor welk schooljaar de tekst van toepassing is	O	
	<i>Algemene bepalingen</i>		
7	Het programma van toetsing en afsluiting hanteert consequent de juiste terminologie m.b.t. de in het examenreglement genoemde soorten (school)examens	O	
8	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt per vak welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst	O	
9	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt per vak de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen	O	
10	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt per vak de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt	O	
11	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt per vak het tijdvak (de periode) waarbinnen de toetsen plaatsvinden ¹	O	
12	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt per vak de herkansingsmogelijkheden en het tijdvak (de periode) waarbinnen de herkansingen aanvangen	O	
13	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt de wijze van herkansen	O	

Checklist Programma van toetsing en afsluiting			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
14	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt de wegingsfactoren van de onderdelen van het schoolexamen	O	
15	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt de toegestane hulpmiddelen per vak		O
	<i>Toetsen</i>		
16	Het programma van toetsing en afsluiting geeft per vak en per toets de tijdsduur van de toets	O	
17	Het programma van toetsing en afsluiting geeft per vak en per toets de periode waarin de toets wordt afgenomen	O	
	<i>Praktische opdrachten</i>		
18	Het programma van toetsing en afsluiting geeft per vak en per praktische opdracht een duidelijke omschrijving van de eisen waaraan de praktische opdracht moet voldoen of vermeldt de wijze waarop de kandidaat deze informatie kan verkrijgen ²		O
19	Het programma van toetsing en afsluiting geeft per vak en per praktische opdracht aan wanneer de praktische opdracht moet zijn afgerond en/of ingeleverd	O	
	<i>Profielwerkstuk</i>		
20	Het programma van toetsing en afsluiting geeft voor het profielwerkstuk een duidelijke omschrijving van de eisen waaraan dit moet voldoen of vermeldt de wijze waarop de kandidaat deze informatie kan verkrijgen	O	
21	Het programma van toetsing en afsluiting geeft voor het profielwerkstuk een fase-indeling en vermeldt de eventueel daaraan verbonden wegingsfactoren voor het eindcijfer profielwerkstuk	O	
22	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt voor het profielwerkstuk de wegingsfactoren of de wijze waarop het cijfer tot stand komt	O	
	<i>Handelingsdelen</i>		
23	Het programma van toetsing en afsluiting geeft – indien van toepassing – per vak voor elk handelingsdeel een duidelijke omschrijving van de eisen waaraan dit moet voldoen of		O

Checklist Programma van toetsing en afsluiting			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
	vermeldt de wijze waarop de kandidaat deze informatie kan verkrijgen		
24	Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt – indien van toepassing – per vak voor elk handelingsdeel het uiterste inlevermoment		O
	<i>Maatwerk</i>		
25	Het programma van toetsing en afsluiting regelt per vak wat er gebeurt met het schoolexamencijfer als de leerling gebruik maakt van de terugvaloptie bij het examen in een vak op een hoger niveau. Het is niet de bedoeling dat het schoolexamencijfer zonder meer wordt omgerekend en de inspectie moet altijd toestemming verlenen. Zie voetnoot voor uitgebreide toelichting. ³	O	
26	Voor versnellers wordt een apart PTA opgesteld.	O	

NB Voor leerlingen die het examenjaar overdoen, daarvoor geldt dat tav het al dan niet overdoen van toetsen cq. het meenemen van cijfers, hiervoor verwezen wordt naar het examenreglement.

NB Wat is de procedure tav herstelopdracht?

1. Alvorens de leerling een toets maakt, weet hij (en de docent) middels een formatieve evaluatie/toets/opdracht of hij genoeg voorbereid is om de toets met een voldoende (5,5) af te ronden;
2. Is dit het geval, dan maakt de leerling de toets;
3. Mocht de leerling de toets met minder dan een 5,5 (oftewel het doel is niet behaald) afronden, dan wordt de leerling een eenmalige herstelopdracht voor die betreffende toetsonderdelen aangeboden om de beoordeling te verbeteren.
4. Daarna wordt de beoordeling definitief

Een herstelopdracht gaat over specifieke kennis en vaardigheden die de leerling nog onvoldoende bezit;

- Elke leerling heeft recht op een herstelopdracht; mits de leerling de docent heeft laten "zien" dat hij zich voldoende heeft voorbereid om de herstelopdracht succesvol af te ronden.
- De docent blijft zelf verantwoordelijk dat de leerling in staat wordt gesteld een herstelopdracht te maken.
- Indien de leerling (zonder kennisgeving) niet verschijnt bij de ingeplande herstelopdracht, vervalt het recht op het maken van de herstelopdracht.